

Hallintovaliokunta

Hallintovaliokunta tiistai 12.5.2020 klo 12:15

Maahanmuuttoviraston lausunto hallintovaliokunnalle hallituksen esityksestä HE 65/2020 vp

Maahanmuuttovirasto kiittää mahdollisuudesta lausua otsikkoasiassa.

Maahanmuuttovirasto kiinnittää huomiota ehdotetun lain säännökseen, jossa todetaan, että lakia sovelletaan kansainvälistä suojelua hakevaan. Esityksen sivulla 15 viitataan maastapoistamispäätöksen lainvoimaisuuteen.

Maastapoistamispäätös ja kielteinen kansainvälistä suojelua koskeva päätös yleensä lainvoimaistuvat samaan aikaan. Tällöin henkilöllä ei enää ole kansainvälistä suojelua koskevaa hakemusta vireillä, jolloin hän ei enää ole kansainvälistä suojelua hakeva, eikä hänellä ole kansainvälisen suojelun hakemiseen perustuvaa työnteko-oikeutta. Maahanmuuttoviraston näkemyksen mukaan muotoilussa jää epäselväksi, mikä vaikutus lain voimaantumisen jälkeen lainvoimaiseksi tulleella kielteisellä kansainvälistä suojelua koskevalla päätöksellä on lain soveltamiseen. Myöskään sellaista henkilöä, jonka hakemus on rauennut, ei Maahanmuuttoviraston käsityksen mukaan voi pitää enää kansainvälistä suojelua hakevana.

Vastaanottopalvelujen lakkaamiseen sidottu työnteko-oikeus voi tuoda ennakoimattomia sivuvaikutuksia. Poliisilaitosten ilmoitusaktiivisuus vastaanottolain 14 a §:n mukaisissa ilmoituksissa voi vaihdella. Samoin vastaanottokeskusten johtajien välillä voi olla eroja sen suhteen, kuinka herkästi he tekevät päätöksiä palvelujen lakkaamisesta. Tämä voi edelleen johtaa epäyhtenäisyyksiin tilanteisiin työnteko-oikeuden kannalta. Maahanmuuttovirasto on antanut palvelujen jatkamista koskevan suosituksen vastaanottokeskuksille poikkeustilan aikana, kuten esityksen sivulla 7 on mainittu. Viime kädessä päätöksen tekee kuitenkin vastaanottokeskuksen johtaja poliisilaitoksen ilmoituksen perusteella.

Kuten esityksessä on todettu, Maahanmuuttovirasto antaa nykyisin turvapaikanhakijoille paperisia todistuksia. Todistusten laatiminen on tälläkin hetkellä haastavaa, koska työnteko-oikeus on sidottu päätöksen täytäntöönpanokelpoisuuteen, jota Maahanmuuttovirasto ei kaikissa tilanteissa ole toimivaltainen arvioimaan. Lisäksi Maahanmuuttoviraston antamat todistukset kertovat tilanteen vain ja ainoastaan todistuksen kirjoittamishetkellä. Näistä syistä esityksen sivulla 6 oleva maininta siitä, että

viraston antamalla todistuksella työnantaja voi varmistua voimassaolevasta työnteko-oikeudesta, on jossain määrin harhaanjohtava. Todistuksen perusteella työnantaja ei voi täysin varmistua työnteko-oikeuden olemassaolosta. Todistus ei myöskään ole edellytys työnteko-oikeuden olemassaololle.

Maahanmuuttovirasto pitää myönteisenä, että esityksessä on pyritty selkeyttämään tilannetta työnantajien suuntaan siten, työnteko-oikeuden voisi osoittaa myös vastaanottokeskuksen asiakaskortilla. Tämä vaihtoehto on tarpeellinen sekä työnteko-oikeudesta todistuksia laativan Maahanmuuttoviraston että vastaanottokeskusten kannalta. Todistusten hakeminen työllistää myös vastaanottokeskuksia. Koronaepidemian vuoksi vastaanottokeskusten pääasiallinen tehtävä on tällä hetkellä turvata asiakkaiden välttämättömät palvelut sekä estää viruksen leviäminen vastaanottokeskuksissa. Keskusten ohjaus- ja neuvontakapasiteetti on tilanteesta johtuen rajallinen.

Joka tapauksessa hakijan itsensä ja hänen työnantajansa näkökulmasta työnteko-oikeuden määräytyminen muuttuisi kokonaisuudessaan aiempaa vaikeammaksi arvioida, kun siihen vaikuttaisivat entistä useammat eri tekijät ja oikeus vaihtelisi alakohtaisesti. Luultavasti todistuksia pyydetäisiin Maahanmuuttovirastolta entistä useammin siitäkkin huolimatta, että myös asiakaskortti on mainittu osoituksena työnteko-oikeudesta. Tällä voi olla merkittäviä vaikutuksia Maahanmuuttoviraston työmäärään. Esitetyn lain voimaantulon jälkeen todistusta annettaessa olisi lisäksi selvitettävä, onko henkilöllä oikeus vastaanottopalveluihin vai ovatko palvelut lakanneet, onko turvapaikkahakemus jätetty ennen lain voimaantuloa ja onko työnteko-oikeus päättynyt ulkomaalaislain 80 §:n 6 momentin mukaisesti ennen lain voimaantuloa. Lisäksi todistuksissa olisi monissa tapauksissa todettava, että henkilöllä on työnteko-oikeus tietyillä, uudessa 80 a §:ssä luetelluilla aloilla, mutta muiden alojen osalta työnteko-oikeus on joko jo päättynyt tai se alkaa vasta myöhemmin.

Esityksen sivulla 11 kerrotaan, että todistuspyyntöjä ei ole syytä tehdä vain varmuuden vuoksi. Jo nykyisin todistuspyyntöjä tulee paljon henkilöiltä, joiden työnteko-oikeus ei ole voimassa tai heillä on esimerkiksi oleskelulupa, johon työnteko-oikeus perustuu. Turvapaikanhakijan työnteko-oikeus on jo nykyisellään sääntelyn monimutkaisuuden vuoksi hakijoille ja työnantajille hyvin epäselvä asia tiedottamisesta huolimatta.

Esityksen sivulla 11 todetaan lisäksi seuraavasti: "Tiedottamisen lisäksi myös muilla käytännön toimenpiteillä on merkitystä. Tilanteen mukaan voitaisiin esimerkiksi mahdollistaa turvapaikanhakijan siirtyminen toisen vastaanottokeskuksen asukkaaksi, jos se olisi turvapaikanhakijan ja tarjolla olevan työn kannalta maantieteellisesti tarkoituksenmukaisempaa, ja siten osaltaan tukisi turvapaikanhakijan työllistymistä."

Tämän kirjauksen osalta on huomioitava, että Maahanmuuttovirasto on tällä hetkellä ohjeistanut keskuksia niin, että asiakkaita ei siirretä keskuksista toiseen kausityön vuoksi. Vastaanottokeskusten keskeisenä tehtävänä on koronatilanteessa estää tartuntojen leviäminen keskuksissa sekä suojella riskiryhmiä. Tarpeettomia asiakassiirtoja pyritään välttämään viruksen leviämisen estämiseksi.

Ylijohtaja

Jaana Vuorio

Ylitarkastaja

Suvi Okkonen

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä.
Maahanmuuttovirasto 11.05.2020 klo 10:03. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi
todentaa kirjaamosta.

Jakelu

Hallintovaliokunta